

DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI

de la
A la Z

de ADRIANA POPESCU

Tudor Arghezi

I. Poet, publicist, romancier, dramaturg.

S-a născut la 21 mai 1880 în București. Originar din Tg. Cărbunești (județul Gorj). A murit la 14 iulie 1967 la București.

Studii primare și secundare la București. Își câștigă existența practicând diverse meserii. În 1899 se călugărește, renunțând însă curînd la haina monahală. Între 1905—1910 locuiește în Elveția și călătorește prin Franța. După revenirea în țară colaborează la numeroase publicații, conducînd și editînd el însuși unele reviste de însemnătate. Astfel, colaborează la „Revista modernă” și „Viața nouă”, publicații de orientare simbolistă, la „Viața socială” (1910), „Facla” (1912) lui N. D. Cocea, „Viața românească”, „Rampa”, „Seara” (1913—1914), „Hiena” (1919—1920) lui Pamfil Șeicaru și Cezar Petrescu, „Cugeț românesc” (redactor-șef între 1922—1923), „Națiunea” (1923), „Adevărul literar și artistic” (unde colaborează cu „tablete” între 1932—1933), „Informația zilei” (în care apare, în septembrie 1943, celebrul pamflet „Baroane”, care-l atrage autorului internarea în lagărul de la Tg. Jiu) etc. În 1904, împreună cu V. Demetrius, editează revista de avangardă „Linia dreaptă” (apar cinci numere, între 15 aprilie—15 iunie); cu Gala Galaction, editează, în 1915, săptămînalul „Cronica”, și în 1928 scoate „Bilete de papagal”, „cea mai mică foaie tipărită de la Gutenberg încoace”.

Debutul literar și publicistic are loc în 1896 în „Suplimentul literar” al ziarului „Liga ortodoxă” condus de Al. Ma-

cedonski cu articolul „Din ziua de azi” semnat Ion N. Theodorescu (în nr. 5 al Suplimentului) și cu poezia „Tatălui meu”, semnată Ion Theo (în numărul 9 din același an al aceluiași Supliment).

Debutul în dramaturgie — în numărul din 19 februarie 1928 al revistei „Adevărul literar și artistic”, cu piesa *Bal mascat la Palace*.

Primul volum de versuri, *Cuvinte potrivite*, apărut în 1927, va fi urmat, aproape în fiecare an, de noi volume de versuri. În 1934, poetul e distins cu Premiul Național pentru Literatură.

În toată această perioadă, Arghezi scrie numeroase cronici de teatru, muzică, ballet, ca și articole teoretice despre teatru, activitate pe care o va continua și după 1944. (Menționăm cîteva dintre articolele consacrate teatrului: „George Vraca” — 1944; „Femeia în teatru” — 1946; „Prietenii noștri actorii” — 1947; „Ion Sîrbu” — 1947; „După douăzeci și cinci de ani” — 1956; „Constantin Nottara” — 1964, și altele.)

După Eliberare apar în continuare volume de versuri și i se joacă piesa *Seringa* (în 1947 și apoi în 1967).

În 1946 e laureat al Premiului Național pentru Literatură, cu ocazia împlinirii a 50 de ani de activitate. În 1955 e ales membru al Academiei Române. În 1957 — deputat în M.A.N. și laureat al Premiului de Stat. În 1965 e distins cu Premiul Herder.

Din 1962 începe editarea seriei de „Scrieri”, proiectată în 61 de volume și care a ajuns în prezent la volumul 32.

II. LUCRĂRI DRAMATICE REPREZENTATE

1947, 4 aprilie — *SERINGA*, piesă în trei acte.

Teatrul Național — sala Studio. Direcția de scenă: Nicolae Gheorghe Kirilov; decoruri: Traian Cornescu și Veturia Oancea. Cu: Ana Luca, Tantzi Economu-Weselsowski, Valeria Panait, Irina Mareș, Viorica Oancea, Emil Botta, C. Antoniu, N. Dimitriu, I. Isaia, N. Meicu, I. Horațiu, Ion Ulmeni, A. Marius, Chiril Eco-

nomia, C. Neacșu, C. A. Demetriad, G. Atanasiu, G. Dumbrăveanu, A. Mihail, C. Cristescu-Langu, P. Pătrașcu.

„D. Tudor Arghezi, în stilul său colorat și pitoresc, plin de poezie dar și de asprimi, a introdus în mod original pamfletul în scenă și a făcut o mare reușită artistică. (...) Molière mărturisea în prefața lui „L'amour médecin” că vroise să facă din piesă un «impromptu» care să amuze pe Regele Soare și pe acei curteni care vor descifra desigur travestiul personajilor. D. Tudor Arghezi, în adevărat democrat, a vrut să dea poporului dreptul să se amuze și el la rindul lui și, judecând după sălile fremătătoare de pasiuni încrucișate, după atenția cu care publicul extrage perle din frazele de sidef ale autorului, a reușit pe deplin”. (A.P.S. — „Foiletonul Adevărului”, „Adevărul”, 19 aprilie 1947).

După douăzeci de ani, piesa va fi reluată într-o nouă versiune scenică :

1967, 23 septembrie — Teatrul Național „I. L. Caragiale” (sala Studio).

Regia : Moni Ghelerter — Maestru emerit al artei, laureat al Premiului de Stat; decoruri și costume : Elena Ionescu. Cu : Rodica Popescu, Traian Stănescu, C. Diplan, Gh. Cozorici, Marcel Enescu, Silvia Dumitrescu — artistă emerită, laureată a Premiului de Stat, Mitzura Arghezi, Mihai Fotino, Alfred Demetriu, Costache Antoniu, artist al poporului, laureat al Premiului de Stat, Marian Hudac, Emil Liptac, Al. Demetriad, Virgil Popovici, Marin Negrea, Alexandru Hasnaș, George Paul Avram, Bogdan Mușatescu, Liviu Crăciun, Viorica Petrescu, Gh. Cristescu, Cosma Brașoveanu, Virginia Ciupagea.

„Seringa reprezintă o demonstrație de capacitate satirică, o superioară confirmare a posibilităților nelimitate ale cuvîntului de a fi armă”. (Virgil Brădățeanu — „Comedia în dramaturgia românească”, București, Ed. „Minerva”, 1970, p. 288—291).

„Seringa e în primul rînd un pamflet — din seria celebrelor Tablete — pe care fantezia scriitorului l-a dramatizat poate cu intenția de a face violențele critice și satirice și mai explicite. (...) Expozitivă direct și netedă în contururi, acțiunea e derulată liniar, fără alte pretenții decît aceea de a urma logica pamfletului cu mijloacele imediate ale teatrului. Personajele se autodemască prin replică și sînt astfel implicit demascate, explicitarea tezei constituind mobilul principal al autorului”. (Dinu Săraru — „Al treilea gong”, București, Ed. „Eminescu”, 1973, p. 73).

„Un pamflet dramatic impotriva mediocrității organizate pentru acapărare de beneficii și demnități nemeritate, un rechiizitoriu literar irezistibil...” (Virgil Brădățeanu — „Viziune și univers în noua dramaturgie românească”, București, Ed. „Cartea românească”, 1977, p. 80).

„...satira medicilor cu arginți care au deviat medicina către teșghea...” (Nicolae Balotă — „Teatrul sau mizeriile și granddoarea scenei” în „Opera lui Tudor Arghezi”, București, Ed. „Eminescu”, 1979, p. 453—461).

„Îndrăznesc să afirm că marele poet s-a dorit autorul unei piese o singură dată (iar pe aceasta, evident, a vrut-o reprezentată). Este vorba de piesa Seringa...” (Marius Robescu — „Tudor Arghezi — dramaturg”, în „Autori și spectacole”, București, Ed. „Eminescu”, 1980, p. 196—198).

1966, 24 noiembrie — **NEGUȚĂTORUL DE OCHELARI și INTERPREȚĂRI LA CLEPTOMANIE** — Teatrul TV. Regia : Cornel Todea. Cu : Virgil Ogășanu, Mitzura Arghezi și Corneliu Revent.

„Observînd absurdul care se întrepătrunde în viața de toate zilele, cele două piese analizează la nivel molecular mecanismul faptului divers, scoțînd efecte de umor irezistibil din neconcordanțe banale și din truisme, din reacțiile în lanț ale automatismului verbal și comportamental”. (Dumitru Solomon — „Expresia cea mai integrală” în „Teatrul ca metaforă”, București, Ed. „Eminescu”, 1976, p. 127—130).

„O scenetă învederînd multiple virtuți, în special un comic de limbaj de sorginte urmuziană, este Neguțătorul de ochelari” (Marius Robescu, op. cit., p. 196—198).

1977, 12 aprilie — 1907 — **PEIZAJE** — ciclul de 40 de poeme dramatizate. Teatrul Național „I. L. Caragiale” — sala Atelier. Versiune scenică de Emanuel Enghel și Mihai Dimiu. Regia : Mihai Dimiu. Cu : Elena Sereda, Aimée Iacobescu, Emil Liptac, Dorel Iacobescu, Al. Giugaru, Marcel Enescu, Alexandru Demetriad, Cațița Ispas, Costel Constantin, Răducu Ițcuș, Didona Popescu, Costache Iamandi. Cîntă : Anda Călugăreanu.

„Versurile celor patruzeci de «peizaje» cuprind — împletite cu epicul și cu dramaticul — o epocă și o lume, alcătuiind o frescă ce poate servi unei montări de amploare. Decupajul «de atelier» al Naționalului a luat asupra-și sarcina, deloc ușoară, a executării unui oratoriu într-un concert de muzică de cameră”. (Traian Șelmaru — „Acte și antracte”, București, Ed. „Eminescu”, 1978, p. 175).

Bal mascat la Palace — „Adevărul literar și artistic”, 19 februarie 1928.

Neguțătorul de ochelari — „Bilete de papagal”, 1928.

Interpretări la cleptomanie — „Adevărul literar și artistic”, 1932.

Seringa — Ed. „Casa școalelor”, 1946.

Seringa — piesă în trei acte, „Teatrul” nr. 4/1967 (cu un cuvânt introductiv al autorului).

Teatru — București, EPL, 1968.

Cuprinde : *Seringa*, *Neguțătorul de ochelari*, *La comisariat*, *Interpretări la cleptomanie*, *Scenă autentică*, *Patriotul*, *Dalila* (în versuri), *Focul și lumina* (în versuri), *Hamlet* — încercare de sinteză (în versuri) ; capitolul de traduceri intitulat „Pe margine de pagini” : „Maestrul Pathe-lin” ; „Neisprăvitul” de D. I. Fonvizin ; „Cafeneaua cea mică” de Tristan Bernard ; „Anna Fierling și copiii ei” de Bertolt Brecht ; capitolul „Addenda” : *Prolog de deschidere a noului teatru Comoedia și Metehne ascunse* — scenariu înedit după piesa „*Seringa*”, cu colaborarea regizorului Paul Călinescu.

Scrieri, volumul 28 — București, Ed. „Minerva”, 1975.

Cuprinde : Proze — „*Cortina*” (1911—1964) — cronici teatrale.

Carac, „pamflet dialogat” (postum) — „Manuscriptum”, VI, 1, 1975.

IV. OPINII CRITICE (selectiv)

În volum : *Valeriu Cristea* — „Tudor Arghezi — Teatru” în *Interpretări critice*, București, Ed. „Cartea românească”, 1970, p. 219—221 ; *Virgil Brădășteanu* — *Comedia în dramaturgia românească*, op. cit., p. 288—291 ; *Al. George* — *Marele Alpha*, București, Ed. „Cartea românească”, 1970 ; *Marian Popa* — *Dicționar de literatură română contemporană*, București, Ed. „Albatros”, 1971, p. 40 : „Exact aceleași însușiri care prezidează scrierea prozei stau și la baza creației dramaturgice, *Seringa* (1943), bunăoară, fiind o însumare de portrete satirice” ; *Lucian Raicu* — „Tudor Arghezi în fața tirziei” în *Structuri literare*, București, Ed. „Emine-scu”, 1972 ; *Dinu Săraru* — *Al treilea gong*, op. cit., p. 73 ; *Dumitru Solomon* — *Teatrul ca metaforă*, op. cit., p. 127—130 ; *Virgil Brădășteanu* — *Viziune și univers în noua dramaturgie românească*, op. cit., p. 80 ; *Traian Șelmaru* — *Acte și an-tracte*, op. cit., p. 175 ; *Scriitorii români* (volum coordonat de Mircea Zăciu), București, Ed. „Științifică și enciclopedică”, 1978, p. 35—41 ; *Nicolae Balotă* — *Opera lui Tudor Arghezi*, op. cit., p. 453—461 : „Atât *Seringa* (...), cit și micile saties, cum putem considera piesele : *Carac*, *Neguțătorul de ochelari*, *Interpretări la clepto-*

manie, sînt mai degrabă expresia drama-tizată a unor umori satirice-pamfle-tare, decît creații dramatice în sensul re-ven-dicat de scriitori” ; *Marius Robescu* — *Autori și spectacole*, op. cit., p. 196—198 : „În totul, dramaturgia lui Tudor Arghezi reprezintă un unghi inedit de contem-plare a puterilor creatoare ale unui scri-itor vast și exprimă o disponibilitate ne-obîșnuită, neglijată în beneficiul liricii”.

În periodice : *Dumitru Solomon* — „*Neguțătorul de ochelari*” și „*Interpretări la cleptomanie*” la Televiziune — „*Teatrul*” 1/1967 ; *Șerban Cioculescu* — „*Seringa*” — Caietul-program al Teatrului Național, 23 septembrie 1967 : „Cînd scena teatru-lui este asaltată de pamflet, se întîmplă ca bobirnacul să spargă puioiri. Este cazul *Seringei*, care împarte stalurile în două...” ; *Ilie Rusu* — „Tudor Arghezi, critic teatral” — „*Teatrul*” 8/1967 ; *Al. Ro-setti* — „*Argheziana*”, „*Luceafărul*”, 26 august 1967 ; *Radu Popescu* — „*Seringa*” la Teatrul Național, „*România liberă*”, 24 septembrie 1967 ; *Florica Ichim* — „*Munca*”, 28 septembrie 1967 ; *Dinu Să-raru* — „*Luceafărul*”, 30 septembrie 1967 ; *Ion Zamfirescu* — „*Contemporanul*”, 6 octombrie 1967 ; *N. Carandino* — „*Gazeta literară*”, 19 octombrie 1967 ; *Virgil Pe-trovici* — „*Cronica*”, 21 octombrie 1967 ; *Al. Cerna-Rădulescu* — „*Argeș*”, 10/1967 ; *Traian Șelmaru* — „*Teatrul*”, 11/1967 ; *Ionuț Niculescu* — „Tudor Arghezi — poet și moralist al teatrului”, „*Teatrul*”, 7/1976 ; „Cînd intra astfel, în sala de tea-tru, prin 1911, cu mandatul de prestigiu al lui G. Ibrăileanu, pentru a deveni cronicarul bucureștean al «*Vieții Românești*», Arghezi avea deja gata un statut de eva-luare, crescut în varii ocazii. (...) El a încorporat tableta teatrală într-un uriaș «*manual*» de morală practică (va publica în 1946 un volum de tablete cu acest ti-tlu), adică în întreaga sa manifestare ga-zetărească de marcat impresionism stilis-tic, de afirmată poziție singulară” ; *Emil Manu* — „*Dramaturgia lui Tudor Ar-ghezi*”, „*Steaua*”, 9/1979 : „Tudor Arghezi n-a scris numai pamflete-cronici dra-matice sau filipice împotriva inerției din teatrul românesc, ci și texte, sau uneori pretexte dramatice, fără ca să devină un mare dramaturg, dar avînd vocația tea-trului. «*Momentele*» sale dramatice (ca să folosim un termen inventat de Caragiale), micile piese publicate în reviste sau ră-mase în manuscris, nu sînt, pînă la urmă decît tablete dramatizate : *Dialog*, *Doi vecini*, *Neguțătorul de ochelari*, („*Bilete de papagal*”, 1928), *Interpretări la cleptoma-nie*, („*Adevărul literar și artistic*”, 1932). Aceste pretexte dramatice sînt, în mod evident, pamflete” ; *Romulus Diaconescu* — „*Ramuri*”, 5/1980 ; *Constantin Cubleşan* — „*Tribuna*”, 21/1980 ; *Ion Co-cora* — „*Tribuna*”, 22/1980.